

Samhällsekonomisk utblick

Internationell handel och tullar

Oktober 2025

USA förändrar mönstret i den globala handeln genom att använda tullar för att pressa länder till ekonomiska och politiska beslut som ska gynna USA. USA höjer tullarna på många varor från stora delar av världen och för exportvaror från EU läggs det en generell tull på 15 procent. Men osäkerheten är stor för i oktober 2025 fanns det ännu inga formella avtal. Tullar på varor betyder en extra avgift och det brukar medföra att priset stiger som i sin tur medför att efterfrågan minskar. Vissa svenska företag kan påverkas negativt av det, men hela ekonomin bör inte påverkas särskilt mycket, eftersom Sverige har en relativt liten handel med USA. Däremot kan andra länder i Europa påverkas mer och det får negativa följeffekter på den svenska ekonomin.

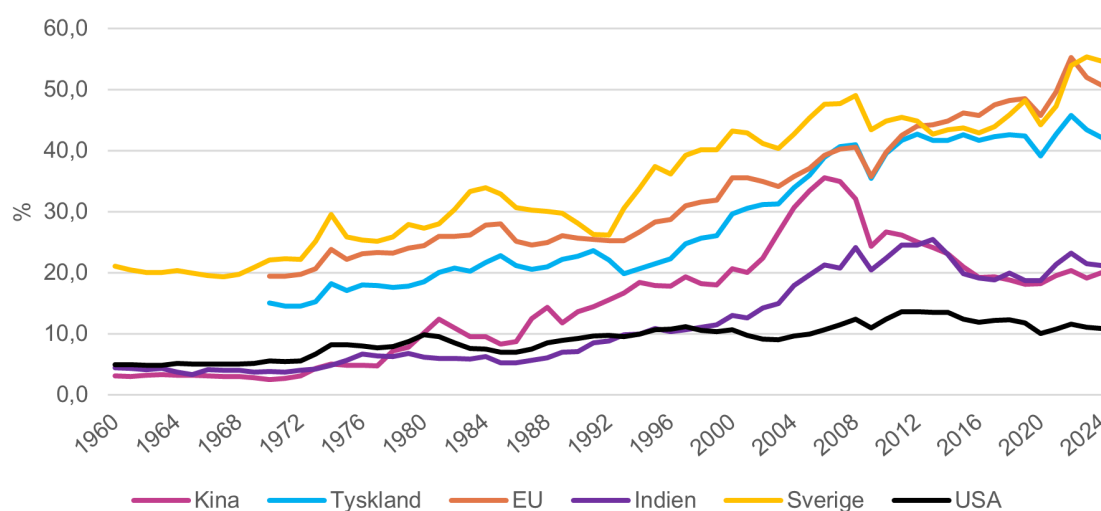
Handel mellan länder är en central drivkraft för ekonomisk utveckling och påverkar ekonomin på flera sätt. Grundläggande är att internationell handel gör att länder kan lägga fokus på att producera varor och tjänster som de är bäst på och byta mot sådant som andra är bättre på att producera. Det gör att resurser används mer effektivt och företag blir bättre på att producera det som de är bäst på. Detta är positivt för den ekonomiska tillväxten.

Handel ger exportföretag tillgång till en större marknad för sina produkter. Det betyder större produktion och relativt lägre kostnader eftersom de sprids över fler produkter. Med relativt lägre kostnader går det att pressa priser och det gör företag konkurrenskraftiga på världsmarknaden. För att bibehålla konkurrenskraften investerar exporterande företag i innovation och utveckling. Det skapar sysselsättning och utvecklar den inhemska ekonomin.

För konsumenter ger handeln tillgång till produkter som annars inte hade varit tillgängliga. Import gör också att företag snabbare får tillgång till ny teknik och kunskaper från andra länder. Det gynnar även den inhemska ekonomin eftersom teknik och kunskaper sprids vidare, vilket gör det möjligt att utveckla nya varor och tjänster för den inhemska ekonomin. Nya kunskaper kan också bidra till att verksamheter blir mer effektiva. Det är positivt för tillväxten och en växande ekonomi efterfrågar både import- och exportvaror.

Handel har varit avgörande för uppbyggnaden av Sveriges ekonomiska välbstånd. Detsamma gäller för övriga Europa och många andra länder i världen. En annan viktig effekt av långvarig handel är att det leder till närmare relationer inom andra områden. Handeln öppnar gränser och gör det tydligt att det finns fördelar med ökat samarbete även inom andra områden. EU är ett bra exempel på det. Det finns således starka drivkrafter i ekonomin till förmån för ökad handel mellan länder.

Figur 1 Export av varor och tjänster som andel av BNP

Internationell handel

Marknaderna för kapital, varor och tjänster är globala och dessa har blivit alltmer internationellt sammanlänkande sedan 1980-talet. Under 1990-talet blev Kina hela världens fabrik och numera köper tillverkande företag komponenter från hela världen. Det vanliga är att en produkt sätts ihop i ett land med komponenter som har tillverkats i fabriker i många andra länder. Uttrycket för det är att företag har långa utbudskedjor.

Figur 1 visar exporten som andel av BNP för ett urval av länder sedan början av 1960-talet. Sverige och många länder i Europa har en stor export som har vuxit markant över den här perioden. Många europeiska företag är således internationellt konkurrenskraftiga. EU-medlemskapet är en förklaring till den ökade handeln men också att fler länder har integrerats i världshandeln. Kinas och Indiens ökade deltagande i världshandel sedan början av 1990-talet syns tydligt i figuren.

USA har en lägre exportandel än övriga länder. Det är naturligt eftersom företag i stora länder har tillgång till stora inhemska marknader. Det gäller även företag i Kina och Indien. Men deras större exportandelar visar att många företag i dessa länder producerar varor och tjänster för hela världen och i relativt större utsträckning än amerikanska företag.

Figur 2 visar importens andel av BNP i samma länder. Det omfattar både individer som köper varor från andra länder och företag som köper insatsvaror till produktion av varor som sedan går på export. Importandelarna är också stora och har ökat trendmässigt, vilket förstärker bilden av den internationella handelns ökade betydelse för den ekonomiska tillväxten. USA och Indien är de enda länderna som sedan mitten på 1990-talet har importerat mer än de exporterat.

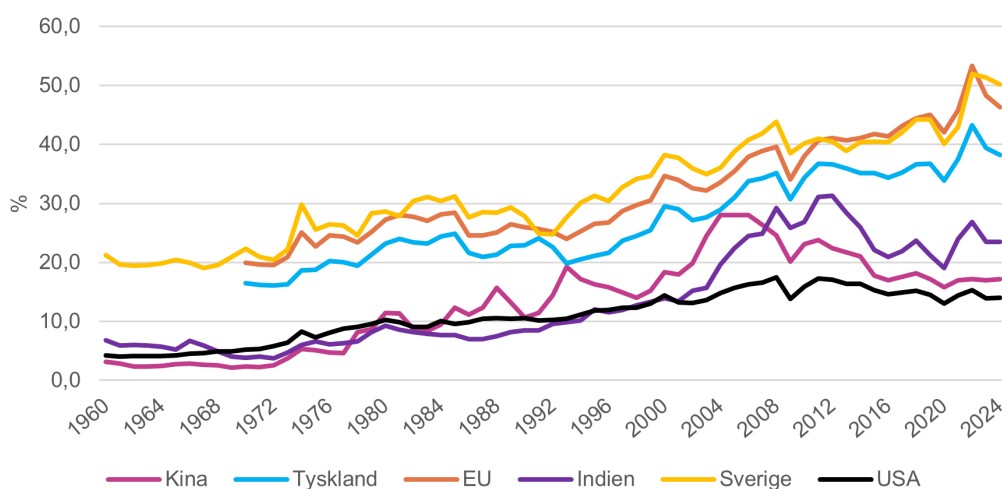
Statistik från SCB visar att drygt 80 procent av Sveriges import 2024 kom från länder i Europa (67 procent från EU-länder). Kina stod för 5 procent av importen och USA för 4 procent. Till dessa länder gick 4 respektive 9 procent av den svenska exporten 2024. USA är relativt viktigare för svenska exportföretag än Kina, men sett över hela den svenska exporten är det en liten andel som går till dessa länder. Europa är den största marknaden för den svenska exporten. Drygt 50 procent av exporten gick till EU-länder 2024 (drygt 70 procent gick länder i Europa).

Världshandeln är organiserad

Världshandeln har ökat snabbt i storlek sedan början av 1990-talet. En förklaring är att flera länder blev en del av den globala ekonomin och det inträdet kan ha underlättats av att det finns vissa grundläggande principer för världshandeln. Dessa har delvis tagits fram inom ramen för Världshandelsorganisationen WTO (World Trade Organization). Organisationen har 166 medlemsländer som tillsammans står för 98 procent av världshandeln.

Figur 2 Import av varor och tjänster som andel av BNP

Källa: Världsbanken

Syftet med organisationen är att länderna ska komma överens om gemensamma regler för hur handel ska gå till. Viktiga målsättningar är att sänka tullar och få bort andra handelshinder som gör det svårt att handla mellan länder.

De centrala principerna för organisationen är att ett land inte ska diskriminera mellan sina handelspartners eller mellan egna och utländska produkter, tjänster eller medborgare. Den nuvarande regeringen i USA har valt att avvika från dessa principer genom att införa olika tullar på länder och kräva bilaterala förhandlingar: Flera länder har gått med på att sluta separata handelsavtal med USA och bryter därmed också mot WTO:s grundläggande principer.

Medlemsländerna har gått med på att vara öppna med sina handelsregler och låter WTO regelbundet granska ländernas regler. WTO ska också komma fram med lösningar i handelstvister mellan länder. För närvarande försvåras det för att USA blockerar utnämningen av domare som ska fatta de avgörande besluten om en tvist.

WTO har kritiserats för långa beslutsprocesser, vilket kan vara svårt att undvika när de flesta av världens länder är medlemmar. Fördelen är att det finns ett forum där de flesta länder kan mötas och åtminstone diskutera handelsfrågor. Men organisationen kan förlora i betydelse när flera länder söker eller tvingas till avtal utanför WTO:s ramar.

Importtullar i USA

USA:s regering har under 2025 lagt tullar på import från merparten av världens länder och samtidigt ställt olika ekonomiska och politiska krav för att tullarna ska sänkas. Tullarna har kommit med en deadline för införandet som ofta förändras. För USA tycks målsättningen vara att skydda inhemska företag och förmå internationella företag att flytta sin produktion till USA. Men effekten kan bli att internationella företag försöker hitta andra marknader. Det är svårt att bedöma hur USA:s agerande kommer påverka världsekonomin. Men det har skapat stor osäkerhet som gör att företag och individer i många länder skjuter på viktiga ekonomiska beslut.

Kommer de internationella företagen att hitta andra marknader utanför USA?

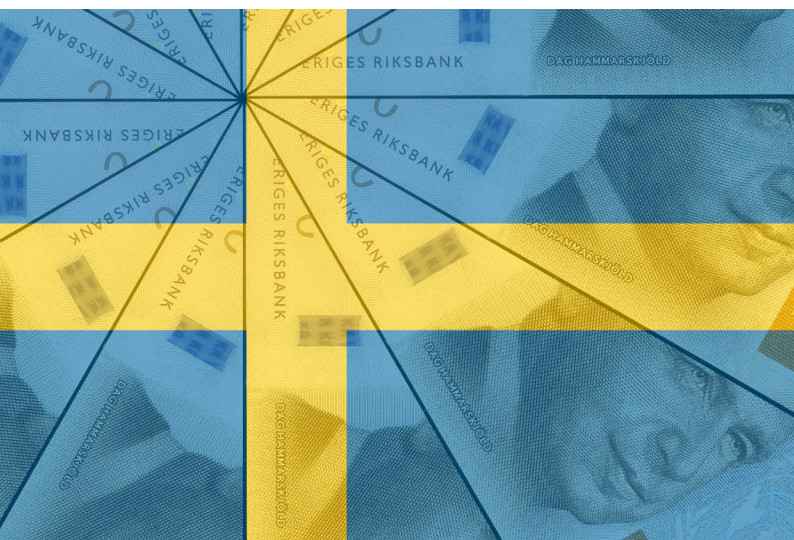

Importtullar innebär att det läggs en avgift på varor som exporteras till USA. Förhandlingarna mellan USA och EU har resulterat i olika tullsats för olika produkter, men för de flesta varor gäller en tullsats på 15 procent av priset. Det innebär att det tillkommer en avgift när varor exporteras till USA.

Tullarna blir en intäkt för den amerikanska staten men de höjer priserna på varor som hushåll och företag i USA köper från omvärlden. Priserna behöver inte öka med hela tullsatsen. Skälen är att importföretag i USA kan välja att bära en del av kostnaden genom minskade vinstmarginaler eller amerikanska företag kan kräva att de utländska företagen bär kostnaden. Det är inte troligt att företagen bär hela tullavgiften utan en del kommer sannolikt att läggas på konsumenterna.

Även de inhemska priserna kan öka i USA. När efterfrågan på importvaror minskar kommer inhemska företag få en större del av marknaden. De kan skala upp produktionen och ta över den delen av marknaden som exportörer lämnar. De kan också vänta med produktionsökningar och i stället öka vinsten genom att höja priserna. Blir det allmänna prisökningar kan centralbanken i USA behöva hålla räntan på en högre nivå och det bromsar tillväxttakten i ekonomin.

Inhemska företag drabbas olika och några kommer att tappa i konkurrenskraft på den inhemska marknaden. Det gäller till exempel företag som producerar med hjälp av många importerade komponenter för de kommer få högre kostnader än företag som använder färre eller enbart inhemskt producerade komponenter. Hur stora konsekvenserna blir beror på företagets förmåga att anpassa verksamheten till de ökade kostnaderna.

Konsekvenser för svensk ekonomi

EU-kommissionen har kommit överens med USA om tullnivåer på exportvaror från EU och importvaror från USA. Överenskommelsen innebär i stora drag att USA höjer sina tullar mot EU och att EU sänker sina mot USA. Preliminärt gäller att USA inför en tullsats på 15 procent för majoriteten av EU:s export. Flygplan, flygplansdelar och vissa läkemedel är undantagna från tull och det pågår diskussioner om fler undantag. När tullsatsen införs varierar beroende på vara. Det pågår även diskussioner om tullkvoter för stål- och aluminiumsektorn.

Avtalen är inte underskrivna så det finns fortfarande en viss osäkerhet kring vad som faktiskt gäller. Dessutom går det inte att utesluta

att villkoren förändras för USA:s regering tycks agera slumpmässigt utan tydliga mål. USA har introducerat ett stort mått av osäkerhet i den globala ekonomin och det gör företag och individer i många länder skjuter på viktiga investeringar. Det är negativt för den svenska ekonomin och kan göra att den växer långsammare.

Däremot är det svårt att bedöma hur mycket samhällsekonomin påverkas av höjda tullar på svenska exportvaror. Det beror bland annat på att det är oklart hur mycket av tullen som betalas av företag som exporterar till USA och importörerna i USA, samt hur stor del som vältras över på konsumenter genom prishöjningar. Om tullarna helt vältras över på priserna kommer troligen efterfrågan på svensktillverkade varor i USA att minska. Andra länder i Europa kan komma att påverkas på samma sätt och det gör att den svenska lågkonjunkturen kan bli något mer utdragen.

Svenska företag exporterar till många länder i världen och ungefär 9 procent av den totala exporten går till USA. Det är mycket för ett enskilt land, men en liten andel av hela exportvolymen. En minskad efterfrågan från USA bör därför ha en relativt liten direkt effekt på samhällsekonomin. Det är också möjligt att det uppstår nya handels- och produktionsmönster som gynnar även svenska företag och kompenserar för bortfallet av efterfrågan från USA.

Andra länder som svenska företag exporterar till kan också känna av en minskad efterfrågan från USA. Om exempelvis efterfrågan på tyska varor faller kan det göra att den ekonomiska aktiviteten bromsar in i Tyskland. Det kan göra att Tyskland behöver färre svenska varor och det kan gälla för flera av Sveriges viktigaste exportländer. Dessa indirekta effekter är negativa för den svenska samhällsekonomin. Men som för svenska företag kan företag i dessa länder hitta alternativa marknader och det kan göra att även de indirekta effekterna blir små.

Marknaden i USA är stor och viktig för flera svenska företag. Några kanske överväger att flytta produktion dit för att slippa tullar. En sådan investering är kostsam och det tar tid att bygga upp produktionskapacitet i ett annat land. Dessutom går det inte att utesluta att USA:s regering ändrar sina beslut i någon riktning som gynnar eller missgynnar företag som exporterar till eller verkar i USA. Osäkerheten gör att företag noga överväger beslutet att flytta produktion till USA.

Nya handelssamarbeten

En annan möjlig konsekvens av den amerikanska handelspolitiken är att förhandlingar om andra handelssamarbeten snabbare blir klara. Exempelvis kanske EU snabbare får fram avtal med Indien, länder i Afrika och Sydamerika, vilket skulle kunna kompensera för eventuellt exportbortfall till USA. EU har handelsavtal med drygt 70 länder/regioner och flera avtal har slutförts men väntar på att antas.

Det är också möjligt att USA har skapat en ny ordning som gör att det framöver blir vanligare med bilaterala avtal mellan länder. Exempelvis har flera länder öppnat för närmare samarbete med Kina och landets betydelse för världshandeln kan komma att öka ytterligare. Den geopolitiska splittringen kan förstärka den utvecklingen för att länder av politiska skäl vill dra ned handeln med vissa länder och öka den med andra. Ytterligare effekt kan bli att länder försöker bygga upp en större inhemsk produktion av flera varor.

EU är ett stort handelsområde och fri rörlighet av varor och tjänster mellan medlemsländerna är centralt för samarbetet. Men det finns fortfarande hinder i form av olika byråkratiska processer i länderna, varierande tillämpning av regler och skillnader i produktkrav trots harmonisering. USA:s aggressiva politik borde vara en väckarklocka för EU att öka takten i harmoniseringen av den inre marknaden. Det går inte att utesluta att vinsterna av det skulle vara större än kostnaderna av de tullar som USA inför mot EU.

*Lena Granqvist, samhällspolitisk chef
Håkan Regnér, chefsekonom
Oktober 2025*

Saco, Sveriges akademikers centralorganisation, är den samlande organisationen för Sveriges akademiker. Vi är en partipolitiskt obunden facklig centralorganisation. Sacos 21 självständiga förbund företräder yrkes- och examensgrupper från hela arbetsmarknaden, inklusive egenföretagare. Något som förenar våra medlemsförbund är akademisk utbildning, kunskap, kompetens och yrkesstolthet. Sacoförbunden samlar omkring 970 000 akademiker och närmar sig miljonen. Som företrädare för Sveriges akademiker är det självklart för Saco att ständigt påverka kunskapsnivån i Sverige. Utbildning och forskning som ger kunskap är en investering för såväl samhället som individen och är en av de viktigaste faktorerna för tillväxt och utveckling av ett samhälle.

